

Det Kongelige Energidepartementet

Deres ref.:**Vår ref.:**25/5041-1 HBA
Helene Bank /**Dato:**

30.06.2025

Høringssvar: Klimagassutslipp fra olje og gass utvunnet på norsk kontinentalsokkel

Fagforbundet gir med dette sine kommentarer til fagutredning *Klimagassutslipp fra olje og gass utvunnet på norsk kontinentalsokkel*

Bakgrunnen for utredningen er at en rekke domstoler har slått fast at staten plikter å utrede klimaeffekten av forbrenningsutslipp for at den kan behandle søknader av PUD. Fagforbundet er positiv til at regjeringen forsøker å utrede klimaeffekten av forbrenningsutslipp fra norsk sokkel. I vår kommentar vil vi legge vekt på hva domstolene konkret har stadfestet. Samt at det anvendes uavhengig og fagfellevurdert forskning for å svare på domstolenes utfordringer til den norske regjering. Samt å sikre best mulig grunnlag for demokratiske beslutninger og offentlig debatt.

Våre kommentarer og konklusjoner går langs tre punkt:

- 1) Bruttoutslipp er den relevante størrelse
- 2) Følger av forbrenningen på mennesker og miljø
- 3) Bruk av fagfellevurdert – uavhengig forskning som grunnlag for veileder og konsekvensutredninger

Ad 1) Brutto utslipp er den relevante størrelse.

Fagforbundet mener denne utredningen bærer sterkt preg av at man har plukket fram konklusjoner man ønsker uten at det foreligger solide premisser for konklusjonene.

Fagforbundet har ingen innvendinger mot de betraktninger departementet gjør vedrørende beregninger av brutto utslipp. Når det gjelder den relativt omfangsrike beskrivelsen av ulike måter å beregne nettoutslipp på bærer denne et preg av et tydelig ønske om å framstille konsekvensene av Norsk oljeproduksjon så ubetydelig som mulig.

Departementet skriver: *Beregninger av netto utslippseffekt av endret norsk produksjon av olje og gass er som nevnt usikre og innebærer betydelige skjønnsmessige vurderinger. Resultatene en kommer fram til vil være avhengig av de forutsetningene som ligger til grunn for beregningene.* Etter dette bruker departementet mye plass på å vise at det **ikke** finnes vitenskapelig anerkjent etablert metodikk for å beregne netto utslippseffekt og grad av fortrenging norsk olje og gass har på annen produksjon.

Vi viser til at Oslo tingrett fastslår at det er bruttoutslippene som skal være hovedfaktoren i slike beregninger. På side 57 av Oslo tingretts dom og kjennelse av 18. Januar 2024 i 23-099330TVI-TOSL/05 står det:

“Retten legger til grunn at de maksimale forbrenningsutslippene (bruttoutslipp) **skal** være utgangspunktet for konsekvensutredningen.”(...) “Retten mener derfor i utgangspunktet at også nettoutslipp **bør** tas med som en del av konsekvensutredningene for å sikre en forsvarlig saksbehandling og utredning av klimavirkninger.”

Videre på side 72 skriver retten om nettoberegninger at:

“I lys av at beregningene er usikre og omdiskuterte, og at norske myndigheter har begrenset påvirkningsmuligheter knyttet til dette, fremstår det imidlertid som at slike beregninger bør tillegges begrenset vekt.”

Tingretten refererer til plenumsdommen HR-2020-2472-P:

“Flertallet var for øvrig tydelig på at det er maksimale utslipp, det vil si bruttoutslipp, som skal konsekvensutredes før godkjenning av PUD.” (s. 41)

All CO₂ hentet opp fra norsk sokkel via olje og gass, vil bli forbrent eller nedbrutt. Det er en uunngåelig årsakskjede mellom olje- og gassproduksjon og en forsterkning av klimaendringene.

Føre var prinsippet tilsier derfor at man i konsekvensutredninger bruker brutto utslipp som standard. I denne sammenheng er det verdt å minne om at IPCC slår fast at forventede utslipp fra eksisterende fossil infrastruktur er nok til at vi overskrider 1,5 graders målet, og: *Limiting warming to 2°C (>67%) or lower will result in stranded assets. About 80% of coal, 50% of gas, and 30% of oil reserves cannot be burned and emitted if warming is limited to 2°C. Significantly more reserves are expected to remain unburned if warming is limited to 1.5°C. (high confidence) {WGIII SPM B.7, WGIII Box 6.3}*

Ad 2) Følger av forbrenningen på mennesker og miljø

Når det gjelder vurderinger av hvilke følger forbrenning av Norsk produsert olje og gass kan få for Norge synes departementets holdning å være at det ikke gjør stort fra eller til: *Det eksisterende kunnskapsgrunnlaget om effekten av globale klimagassutslipp på miljøet i Norge er, etter departementets syn, dekkende for de utslippsendringene som kan oppstå som følge av økt olje- og gassproduksjon på norsk kontinentalsokkel. Endringene i globale klimagassutslipp som følge av norsk olje- og gassproduksjon er marginale i en global sammenheng, slik de fleste utslippskilder vil være når det sammenlignes med globale utslipp. I Kapittel 4 “Effekter på miljøet i Norge av klimagassutslipp fra norsk olje- og gasseksport”, er det lagt mye vekt på «kumulative utslipp» og utslipp «samlet sett». Argumentet om at alle utslipp er små i den globale sammenheng og at det derfor er ubetydelig hva vi gjør er feil. IPCC slår flere steder fast at alle utslipp bidrar til oppvarming og “Risks and projected adverse impacts and related losses and damages from climate change will escalate with every increment of global warming (very high confidence). They are higher for global warming of 1.5°C than at present, and even higher at 2°C (high confidence)”.*

Prosjektdirektivet § 3(1) forplikter regjeringen til å identifisere, beskrive og vurdere utbyggingsprosjekters virkninger på:

- a) befolkning og menneskers helse,

- b) biologisk mangfold, særlig når det gjelder arter og habitater som er vernet i henhold til direktiv 92/43/EØF og direktiv 2009/147/EF,
- c) jordarealer, jordbunn, vann, luft og klima,
- d) materielle verdier, kulturarv og landskap,
- e) samspillet mellom faktorene nevnt i bokstav a)-d).

EFTA-domstolen har nylig avklart at beregninger av effekten skal ta utgangspunkt i bruttoutslippene fra olje- og gassprosjekter. At vi ikke kan fastslå direkte nøyaktig hvor mye skade forbrenning av norskprodusert olje og gass vil påfører nasjonen i framtiden kan ikke tas som argument for at skade ikke vil skje.

Fagforbundet mener at den omfattende fagfellelvurderte litteraturen - også nyere, innen såkalt attribusjonsvitenskap, både gir konkrete vurderinger av klimahendelser og naturendringer, og endringer av produksjonsforhold for mat og folkehelse, bør anvendes. Helt konkret har regjeringen spesielt ansvar for å utrede effekter på barn, urfolk og befolkningens helse merd mere.

Barns beste må være tillagt vekt som grunnleggende hensyn. FNs barnekomité har uttalt at miljørelaterte prosjekter og vedtak «*require vigorous children's rights impact assessments, in accordance with article 3(1) of the Convention*», herunder av indirekte virkninger fra forbrenning på barns rettigheter også på lang sikt (CRC/C/GC/26, avsnitt 75-77.).

Samers rettigheter. Norge anerkjenner samers rett til tradisjonell reindrift gjennom Grunnloven og internasjonal folkerett (ILO 169). Klimagassutslipp fra forbrenningen av norsk olje og gass undergraver urfolks rettigheter i Norge, spesielt med værhendelser som tørke, mildvær og store snømengder. Departementet må derfor utrede hvorvidt et gitt klimagassutslipp fra norsk sokkel vil kunne påvirke urfolk og urfolks rett til tradisjonell nærings- og kulturutøvelse. Som vist over er dette mulig ved bruk av metodikk utviklet innen attribusjonsvitenskapen.

Dødelighet og folkehelse. Flere studier viser til økt dødelighet, redusert folkehelse og intergenerasjonshelsepåvirkninger målt konkret ut fra mengde karbonutslipp. For eksempel studien til R. Daniel Bressler (2021) "The mortality cost of carbon", finner at 4 434 tonn CO₂ i 2020 bidrar til ett ytterligere dødsfall. Metodikken er etterprøvbare, og vil kunne benyttes relativt enkelt for å estimere overdødeligheten som følge av norsk olje og gass. Et annet – av flere eksempler er studien til Wim Thiery et al. (2021) "Intergenerational inequities in exposure to climate extremes". Han estimerer hvordan klimagassutslipp vil påvirke ulike alderskohorter, med tanke på opplevde hetebølger. Studien etablerer en metodikk for å beregne hvor mange ytterligere hetebølger ulike kohorter vil oppleve i løpet av sitt liv, som følge av en gitt mengde klimagasser. Studien viser at dagens unge betaler en enorm pris for vårt forbruk av fossil energi.

Ad 3) Bruk av fagfellelvurdert – uavhengig forskning som grunnlag for veileder og konsekvensutredninger

Departementet setter ikke noe krav til at utredninger skal bygge på uavhengig, fagfellelvurdert forskning. Den har i liten grad selv brukt fagfellelvurdert forskning i denne utredning. Slik vi forstår det, legges det opp til at oljeselskapene selv skal kunne velge tall, metoder og antakelser i utregningen av nettoeffekter. Ikke krav om brutto-utslipp. Det gir til og med rom for negativt nettoestimat uten dokumentasjon på reell fortrenkning hjemme eller globalt. Som departementet selv bemerker på side 29, er hverken Rystad eller Vista sine konsulentrapporter særlig internt konsistente. Allerede i 2023 skrev SSB en kritikk av

metodologien, «Faglig innspill fra Statistisk sentralbyrå til rapporten Netto klimagassutslipp fra økt olje- og gassproduksjon på norsk sokkel fra Rystad Energy, for Olje- og energidepartementet» (15/2-2023). Det er publisert mange vitenskapelige studier om temaet i nyere tid. Disse savner Fagforbundet i departementets utredning. Konsulentrapportene til Wood Mackenzie og Rystad Energi, er bestilt av olje- og energiinteresser, mens fagfellevurdert forskning og upartiske kilder, i liten grad er anvendt. Fagforbundet anbefaler at veilederen og krav til konsekvensutredninger setter opp klare, vitenskapsbaserte retningslinjer for metodikken, basert på brutto utslipp og fagfellevurderte attribusjonsstudier, for å unngå spekulative utredninger med metodemessig mulighet til å manipulere.

Med hilsen

Politikk- og samfunnsavdelingen

Helene Bank
spesialrådgiver